

Erbil'in Gerçeğini Anlatan iki kitap

Category: Kitapcy,Taryhy makalalar

написано kitapcy | 22 январа, 2025

Erbil'in Gerçeğini Anlatan iki kitap ERBIL'IN GERÇEĞİNİ ANLATAN İKİ KİTAP

Bundan birkaç gün önce, eli öpülen değerli Hocam Ata Terzibaşı'nı evinde ziyaret ettim. Sohbetimiz sırasında Hocam, Erbil'de yeni yayımlanan iki kitaptan söz etti. Birincisi, Erbil'in sosyal tarihini anlatan kitap ve ikincisi ise, Erbil'de bulunan türbe, mezar ve ziyaretgah yerlerini konu edinen kitap idi.

Bu kitapları, görmediğimi ve elime geçmediğini anlıyınca, hemen çalışma odasına gitti, kitapları aldı, çalışma yaptığın yer adları ile ilgilidir, belki istifade edersin dedi; bana kitapları sundu, saygıyla öpülen elinden aldım teşekkürlerimi bildirdim.

Bu değerli iki kitabı, Türkmeneli okurlarına, kısaca bu tanıtma yazısını hazırladım.

1. Lemehât içtiâiyye an Tarih Erbil. «Erbil'in sosyal Tarihine Bakış»

Bilindiği gibi Assaflılar Erbil'in tanınmış asil ailelerinden olan tarih boyunca değerli ve önemli şahsiyetler yetiştirmiştir.

Bu ailenin değerli evladı olan Erbil doğumlu Halil Süleyman Assaflı, gençliğinden ölümüne kadar, büyüdüğü, büyük emek verdiği, sevdiği ve Irak'ın en eski şehri olan Erbil'in gerçeğini belgelerle tespit edip, Erbil'lilerin mahalle ve sokak adlarını, şehirde olup biten olayları, belediye başkanlarını, mutasarrıflerini, muhtarlarını tüm tesislerini, hanlarını ve değirmenlerini, mezar ve ziyaretgah yerlerini 1971 yılına kadar Erbilin gerçek milli kültür özelliğini,

sosyal dokusunu, gerçeğini mükemmel ve etraflı bir şekilde bilgiler toplayarak, şehrin hakikatı olan Türkmen kimliğini yazıp dosyalastırmıştır.

Erbil'de tanınan Halil Assaflı, bu realist ve yazdığına, söylediklerine güvenilen yazar, ömür boyu topladığı bilgileri, kitaplaştırmak için hazırlamıştı ve yazdığı kısa bir önsözde diyor ki: «Ben 1931 yılında Erbil kalesinin Tophane mahallesinde doğdum. 1971 yılına değin Erbil kalesini ve sakinlerini böyle gördüm, o aileler, Erbil'i oluşturan asıl ailelerdi ve tümü Türkmence konuşuyorlardı. «Bu çok kıymetli belgeyle kitabın ön sözünü vurgulamıştır.

Ama ne yazık ki, fani ömür ve kaderin yazısı böyleymiş, yazar Tanrısına kavuşmuş, cennetmekân arkasından kendisi gibi idalist bir evlat bırakmıştır; Zahide adlı vefalı kızı, babasının ömür boyu yazdığı ve sevdiği şehir hakkındaki bilgileri yeniden bir düzene bırakarak, toplanan konulara bazı eklemeler yaparak kitaplaştırmıştır.

Erbil'in sosyal tarihine bakış anlamına gelen «Lemehat içtimâiyye an Tarih Erbil, Arapça yazılan bu güzel çiltli kitap, büyük boy, 200 sayfadan oluşan eser, tarih boyunca ta 1970 yıllarına kadar Erbil il merkezini ve özellikle kale'de yaşayan halkın sosyal yapısını ve sosyal açıdan konu eden eser, şehrin sosyal dokusunu, düzenini, çevelerini, tüm sosyal alanda araştırma yaparak, önceden Erbil ve kalesinin tarihini, mahalle ve sokak adları kalenin meşhur, köklü aileleri hakkında güzel çalışma yapan yazar, Erbil'in gerçeğini ve Türkmen özelliğini taşıyan eski Erbil ailelerinin tüm sosyal boyutları hakkında yapılan araştırmayla, Erbil bir Türkmen şehri olduğunun göstergesini okuyuculara açıklamıştır.

Tanrı'nın rahmetine kavuşan, yarlıganmış cennetmekân yazar Halil Assaflı nur içinde yatsın. Vefakâr Zahide Assaflı'ya da başarılar dileriz, güzelim Erbil şehrinin sosyal açıdan yazılan ilk ve zengin eserle kütüphanemizin bir eksik yanını doldurmasından dolayı tebrik eder,

Erbil'in gerçeğini bilmek için tüm okuyucu kitlemize de sesleniyorum, bu değerli eseri özel kütüphanelerinde bulundurmalı, iyice okuyup incelenmelidir.

2. İkinci kitap ise:

El-Makabir ve El-Mezarat vel- azriha Fi- Erbil.

«erbil'de Türbe ve Yatırlar»

Kuşkusuz yer yüzünde olan memleket ve şehirlerin, eskikliği, zengin tarihli, medeniyet ve sit alanı olduğunu bildiren, kaleler, tarihi yerler, sürlar, camiler, mezârlıklar ve türbelerin oluşumu o yerin köklü bir geçmişe sahip olduğunu göstergesidir.

Tarihçiler ve Erbil kalesini gezen seyahatçılarının yazdıkları ve tarihsel belgelerin gösterdiğine göre, Erbil-Irak'ın en eski bir medeniyet ve zengin bir geçmişe sahip olan bir kent olduğunu vurguluyorlardı.

Tarihten önce Sümer, Asur ve Babilliler çağından sonra İslâm eğemenliğine girmesinden günümüze değin şehirde çok sayıda yetişen sultanlar, emirler, büyük din adamları, alimler ve kerem sahipleri çağlar boyu meşhur adamlar yaşamlarını bu şehirde sürdürmüşlerdi ve burada gömülmüşlerdi. Dolayısıyla şehirde çok sayıda ziyâret-gâh yerleri, ünlü din alimlerinin, tasavvuf ve tarikat sahiplerinin türbeleri ve mezârları, büyük mezârlıklar oluşturmuştur. Halk tarafında sevinenlerin türbeleri üzerinde mimari yapı ve ziyâret-gâh yerleri yapılmıştır. Örneğın: Sultan Muzaffereddin Gökbörü, Üzeyir peygamber, Beş parmak, Yel İmamı, Assaf koca, Şeyh Çuli gibi Erbilde gömülenlerin türbeleri, Büyük Erbil Mezârlığı, çırağ ve imam Ahmet adlı mezârlıkları şehirde kurulmuştur.

Erbil şehrinin yetiştirdiğı araştırmacı yazar Şirzat Şey Mehmet, adı geçen Erbil'de olan değerli büyük saygın kimselerin gömüldüğü yerlerini araştırıp, Erbil'in eskiliğini, tarihi mirası sayılan mezârlıkları, ünlü türbeleri ve ziyâret-gâh yerlerini teker teker dolaşarak, iğne ile kuyu kazarak araştırıp, inceledikten sonra, konu hakkında ilmi bir çalışma yaparak, topladığı bilgileri kitaplaştırmıştır. Erbil'de türbe ve yatırlar anlamına gelen Arapça olarak hazırladığı «El-Makabir ve el-Mezârat vel-azriha Fi Erbil» adlı kitap büyük boy, 211 sayfadan oluşan eser Erbil'de ilk olarak, bu konu ele alınmıştır.

Değerli Trkmeneli Gazetesi ve Trkmeneli Edebiyat ve sanat dergimizin araştırmacı yazarımız Şirzat Şeyh Mehmet'i candan kutlar ve konu ettiğimiz on birinci eserinde tebrik ederiz, daha nice nice güzelim Erbil Őehrimizin tarihi mirasını yayın dünyasına çıkarmasını dileriz.

Necat KEVSEROęLU. Taryhy makalalar